

DE VIC A LISBOA EN MULA

Era una antiga tradició a la catedral de Vic que, en la celebració de la diada de la Candelera, en acabar de cantar l'evangeli, el diaca repartís candeles als fidels tirant-les des de la trona. No cal dir el tumulte que es produïa entre la gent que s'atropellava per abastar-les mentre quicun o per collir-les de terra. El bisbe Pere d'Aragó ho prohibí el 1580 i el Capítol de la catedral no en féu cas per tal com cregué que aital prohibició vulnerava els seus drets. Així les candeles foren tirades com sempre i el bisbe reaccionà excomunicant al canonge que ho havia fet.

D'un fet tan simple se'n seguí una cadena de conseqüències que acabaren per esvalotar tota la ciutat en passar al carrer l'oposició entaulada entre el bisbe i el Capítol. El Consell de la ciutat hi hagué d'intervenir, més a més, quan, en la complicació dels fets, el bisbe s'entossudí a no donar ordres als clergues fills de Vic. S'arribà a fer tants càrrecs contra el bisbe i s'aixecaren tantes quixes en contra que el Consell de la ciutat es cregué en el deure d'informar al rei per tal de demanar la seva intervenció.

El dia 5 de setembre de 1582 s'elegí el síndic que havia d'anar a Lisboa on es trobava el rei, i fou designat el jurat de Consell, el notari Onofre Coma. El dia 18 se li donaren les instruccions referents a la tramitació de l'expedient a la Cort. Dos dies després, el 20, prestà el jurament i es féu càrrec de la missió per a la qual se li senyalà un salari de 24 sous per dia mentre durés el viatge fins a la tornada i 36 sous per dia pel temps que estigués a la Cort.

Partí de Vic el 25 de setembre i no tornà fins a primers de març de l'any següent. El dia 8 d'aquest mes presentà la relació del seu sindicat al Consell i el dia 30 li fou aprovada i pagada la factura de les despeses fetes amb motiu del viatge que pujaren a 339 lliures, 7 sous i 6 diners.

La justificació d'aquestes despeses es troba inclosa en el Llibre VIII dels Acords de Consell del 1578 al 1587, tal com es dona a continuació. La minuciositat amb què les detalla respon a l'itinerari que va seguir, com no ho hauria fet millor una agència de viatges en senyalar els llocs de parada, dies de permanència, posades i preus de transport. Dóna idea del coratge que representava fer un llarg viatge en mula pels camins rals d'aleshores en temps d'hivern i amb les parades pels hostals, que fan suposar els contratemps que s'esdevindrien en una època en la que la seguretat dels vianants podia ésser sorpresa pels lladres de camí ral i pels bandolers que infestaven el país. Si el notari Coma els ensopegà no en fa pas esment perquè no ho podia posar a compte de la ciutat puix que viatjava al seu risc. Anava previngut amb un company que li degué servir de criat i, com es solia acostumar en aquells temps, s'acomboïaria amb altres vianants per continuar el mateix camí.

Després d'haver llogat dues mules a Vic emprengué viatge el 25 de setembre i se li passaren dos dies per arribar a Barcelona, ciutat on s'instal·là durant deu dies a l'hostal on pagà 5 sous diaris per persona.

A Barcelona prengué en lloguer altres dues mules al mulater Castelló i s'arribà cap a Saragossa el 16 d'octubre, amb sis dies de camí i dos de parada a la ciutat, durant els quals el compte d'hostatge s'havia doblat a deu sous diaris per persona.

El 23 d'octubre féu via cap a Madrid durant vuit dies, on arribà a la vigília de Totsants, després de vuit dies de cavalcada, durant els quals la despesa d'hostal havia augmentat de dos sous més, puix que despengué 12 sous diaris per persona.

Es detingué a Madrid fins el 12 de desembre on li calgué fer diverses gestions encaminades al compliment de la seva missió en visites i tractes. Es valgué dels serveis pagats a Miquel Sanchez, que devia ser una mena d'agent de negocis, i li calgué recórrer a dos escriptors per a copiar el memorial que havia de presentar al rei segons les instruccions rebudes del Consell. El cost de la vida durant els trenta sis dies que romangué a Madrid fou de 12 sous diaris per persona, en tres posades diverses, en les que hagué de pagar el servei de llits i de la cuina i fins del carbó cremat al braser per escalfar-se. Aprofità l'estada per fer gestions amb l'arquebisbe de Toledo, ciutat a la que es dirigí amb unes mules que llogà a Madrid, i en la que permanesqué durant cinc dies.

A Madrid prengué a lloguer dues mules del mulater Pasqual Garcia i el 12 de desembre sortí de camí cap a Lisboa amb el seu companyó i un guia o mulater, cavalcant durant tretze dies amb despesa de 12 sous diaris per persona. Hi arribà la vigília de Nadal i s'hi aposentà durant onze dies, a raó de 12 sous per persona, posant a casa d'un català, el sastre Maduxer, que li cobrà 10 sous per dia a més de les despeses de carbó i altres serveis. Per presentar-se al rei li calgué travessar amb barca el braç de mar en la desembocadura del Tajo que li costà 16 sous cada vegada d'anada i tornada. L'audiència reial li fou facilitada pels porters reials als quals recompensà amb 40 rals i pel criat del protonotari que rebé 16 sous.

Una vegada tingué enllestida la missió, ell, amb el seu company i el mulater, emprengué la tornada el dia 5 de gener de 1583 desfent camí cap a Madrid durant onze dies amb despesa diària de 12 sous per quiscun. Hi arribà el dia 15 i s'hi aturà vint i cinc dies mentre acabà d'arrodonir l'acabament de la seva missió.

A Madrid llogà altres dues mules pel retorn, a raó de 4 sous per mula i s'encaminà cap a València durant deu dies de camí amb el seu company i un mulater al qui pagava la meitat de la despesa a raó de 5 sous per dia, perquè l'altra meitat anava a càrrec del síndic de Perpinyà amb el qual s'havia acomboiat pel viatge i que també anava a mitges per la despesa de la mula del mulater a 2 sous, 6 diners per dia.

Tots plegats seguiren de València a Barcelona cavalcant durant nou dies amb els mateixos tractes i despeses. Arribat a Barcelona canvià de

cavalcades i ell i el seu company llogaren altres dues mules per arribar a Vich a primeries de març, al cap de mig any que havia durat el viatge.

Amb les despeses inclogué també la quantitat global de les pagues fetes entre guardes, registres, denunciacions de moneda i altres drets, tant a l'entrada com a l'eixida dels confins dels regnes atravesats durant el seu llarg itinerari, del qual degué tornar amb la satisfacció d'haver-lo acabat i amb moltes coses a contar de les experiències viscudes.

Compte y memorial del que Honofre Coma, notari síndich de la ciutat de Vich, enviat a Sa Magestat a Lisboa, ha despès per loguers de mules e per la despesa de menjar y beure d'ell y son' companyó en lo anar, star y tornar.

lliures sous diners

Primo partí de la present ciutat de Vich per anar a la cort de Sa Magestat lo dia o festa de Sant Miquel de setembre de any MDLXXXII y arribí lo sendemà de dita festa que tenien trenta de dit mes y derrer en Barcelona hont treballí en dispondre ma partida y en cercar cambi y pendre rèdit y logar dues mules per a mi y mon companyó y partí de Barcelona dos dies aprés de la festa de Sant Francesch, ço es dissapte a XVI d'octubre de dit any 1582, deduits los deu dies del chalendari conforme lo decret apostòlich estiguí en Barcelona, compresos los dies de las partides vuyt dies.

Primo pos en despesa entre lo loguer de dues mules per anar a Barcelona y la despesa de dites mules per dos dies

I IIII

Item pos en despesa que paguí per despesa per mi y mon companyó als hostals, a raó de deu sous per dia, uns dies ab altres per vuyt dies, estiguí a raó de V sous per persona

IIII

Item pos en despesa que de Barcelona que partí a XVI d'octubre fins a Çaragoça que arribí a 21 de dit mes i estiguí fins al 23 de dit, despenguí per 8 dies a raó 10 sous per quiscuna persona

VII

E mes despenguí de Çaragoça fins a Madrid que arribí lo derrer dia mes d'octubre y vigilia de la festa de Totsants, ço es per 8 dies a raó de 12 sous per dia per quiscuna persona

VIII XII

Mes paguí a Miquel Sanxes castellà, home casat, per acompanyarme molts dies i a mostrarme les cases y molts altres servicis y ferme fer netas les camises per mi y mon companyó y per despesa y soldada

VI VIII

Mes despenguí que paguí a mes Castelló çabater y mulater de Barcelona per lo loguer de dues mules

franques de totes despeses per anar de Barcelona a Madrid, consta ab apocha	XXII	X
Mes despenguí en la cort de Madrit per 36 dies a raó 12 sous per dia, uns dies ab altres, trenta sis ducats valents quaranta tres lliures quatre sous	XXXXXIII	IIII
Item per lo anar star y tornar de Toledo per tractar ab lo Illmo. archebisbe de Tholedo, inquisidor major, per faltar en la cort per 8 mes dies a raó de sis reals per persona	VI	
Mes per la despesa de dues mules a raó 6 sous per mula per palla y cibada y staca per dits sinch dies	III	
Item per loguer de dites dues mules per dits sinch dies vint reysals	II	
Item a dos scrivents per que copiés del memorial tret de les instruccions a raó 8 per còpia	III	XII
Item entre tres posades en Madrid per servici de lits y de la cuyna y de carbó y foch per al braser per scalfarnos per dos mesos y nou dies	XIIII	
Item per lo camí de Madrid a la ciutat de Lisboa, de 12 de desembre fins a 24 de dit que arribí en Lisboa, per mi i mon companyó y una guia o mulater, a rao 12 sous per quiscuna persona, uns dies ab altres	XXIII	VIII
Item per paguí a Pascual Garcia mulater de Madrid per dues mules li loguí per anar y tornar de Madrid a Lisboa, consta ab la concordia y albará de rebuda scrit y sotacrist de ma y letra ben coneguda y verificada en presència de M. ^o Jaume Molera y M. ^o Antoni Joan Gallart, sinquanta sis lliures	LVI	
Item per onze dies estiguí a Lisboa per la despesa de mi y de mon companyo y del mulater a raó I lliura 16 sous per dia uns dies ab altres	XVIII	XIII
Item per lo embarcar y passar lo bras de mar anant y tornant de Lisboa a raó 16 sous per cada vegada	I	XII
Item paguí als porters del Rey per strenes per quem fessen bona obra com la faheren quaranta reals axi com es de prathiga	IIII	
Item paguí a mestre Maduxer sastre cathalà per la posada per lo temps stigui en sa casa, a raó de deu sous per dia per cada un hu per la mia part per II dies	V	
Item per carbó e altres servicis al mateix	II	
Item paguí al criat del prothonotari per la despedició de la letra del Rey		XVI

Item despenguí de 5 de janer fins a 15 del mateix per tornar de Lisboa a Madrid, per onze dies a raó de 12 sous per quiscun, uns dies ab altres, per tres persones	XVIII	XVI	
Item despenguí après de ser tornat de Lisboa en Madrid per 28 dies estigui en Madrid per lo que restava a fer vint y vuyt ducats a raó un ducat per dia per mi y mon companyó	XXXIII	XII	
Item per tornar de Madrid a Barcelona per 19 dies per la despesa de mi y de mon companyo, ço es de Madrid a Valencia per deu dies, a raó de 12 sous, y de Valencia a Barcelona a raó 10 sous per quiscun	XXIII		
Item per lo loguer de dues mules per tornar de Madrid a Barcelona, a raó 4 sous per mula	VII	XII	
Item per la despesa de dites dues mules a raó 5 sous per mula, 9 sous, 10 sous	VIII	X	
Item despenguí per la meytat de la despesa del mulater per dit: 19 dies, a raó 5 sous	III	XV	
Item per la meytat de la despesa de la mula de dit mulater, a raó 2 sous 6 per dia per dits 19 dies, lo restant pagave lo sindich de Perpinyá per sa part consta ab apcha	II	VII	VI
Item per dos dies per tornar de Barcelona a la present ciutat de Vich per la despesa de mi y de mon companyó	I		
Item per lo loguer de dues mules	I	III	
Item per la despesa de dites mules		X	
Item he pagat a M. ^o Jaume Losada per port de letres li remetí de la cort set sous, y mes a M. ^o Francesch Oller per letres li remetí de Lisboa a Madrid vuyt sous, e per dos plechs rebí dels Ss. Concellers sis sous per tot	I	I	
Item paguí entre guardes, registres y granar y denunciar la moneda y altres drets a les axides y entrades dels Regnes quatre lliures dos sous	III	II	
	CCCXXXVIII	VII	VI

E. Junyent